

EXP

HUIS
VAN
ALIJN

FOOR

WONDER

20.06'25-26.04'26

Unesco beschermt
Belgische kermiscultuur
als immaterieel erfgoed:
“Eindelijk erkenning voor
eeuwenoude traditie”

VRT NWS, 04.12.2024

Foorkramers trots dat ze
Unesco-erkenning krijgen,
al zijn er nog veel mis-
vattingen over hun beroep:
“Onze rekening wordt
te snel gemaakt”

Gazet van Antwerpen, 06.12.2024

UNESCO erkent Franse
en Belgische kermiscultuur
als immaterieel erfgoed

HLN, 04.12.2024

Halfvastenfoor Gent
opent feestelijk:
“250.000 bezoekers
overtreffen is het doel”

VRT NWS, 23.03.2025

UNESCO erkent Belgische
kermiscultuur voortaan
als immaterieel erfgoed:
“Zullen in de toekomst beter
beschermd zijn”

Het Nieuwsblad, 04.12.2024

Sinksenfoor trekt
ondanks slechte weer
875.000 bezoekers

HLN, 30.06.2024

Kattenfoor in Ieper is eerste
kermis sinds kermiscultuur
Unesco-erfgoed is

WTV, 14.03.2025

Nieuwe expo **FOORWONDER:** de kermis zoals je ze nergens anders beleeft

Van Antwerpen met de Sinksenfoor tot Brugge, Sint-Denijs-Westrem, Tienen en Stokkem: over heel Vlaanderen is er momenteel kermisvermaak te beleven. Maar nergens maak je die zó mee als in de nieuwe expo 'Foorwonder' van het Huis van Alijn, het museum van het dagelijkse leven in Gent. Duik in een wereld vol spektakel en primeurs!

Nu UNESCO de Belgische kermiscultuur een half jaar terug erkende als immaterieel cultureel erfgoed, toont het Huis van Alijn de kermis zoals je ze nergens anders nog beleeft. Met de **nieuwe expo 'Foorwonder'**, die loopt van **20 juni 2025 tot 26 april 2026**, duikt het museum van het dagelijkse leven in de foor van eind 19e eeuw. (N)ooit eerder vertoond!

Op de huidige kermis ga je in snelle attracties. Maar een eeuw geleden was dat anders. De foor was de plek waar het grote publiek kennismakte met de wonderen van de nieuwe tijd: van fascinerende anatomische kabinetten en magische theaters tot de eerste filmvoorstellingen en technologische primeurs. De kermis heeft dan ook een niet te onderschatten rol gespeeld in het toegankelijk maken van wetenschap, technologie en kennis.

'Truken van de foor'

Veel bezoekers zullen zich in '**Foorwonder**' vergapen aan het vernuft van één van de eerste röntgentoestellen, de bewegende beelden die via diverse voorlopers van de huidige filmprojectoren werden vertoond en zelfs een box waarin je zelf een object kan laten verdwijnen. Benieuwd naar de 'truken van de foor'? Hier ontdek je ze!

Maar ook poppenspel was aanwezig op de kermis eind 19^e eeuw. De collega's van kersvers 'Museumstuk van het Jaar – verkozen door kinderen' Pierke van Alijn zijn dan ook te spotten in de expo.

"De kermis is zoveel meer dan plezier en spektakel: het is een levend cultureel erfgoed dat mensen verbindt. Families, vrienden en hele buurten komen er samen om te genieten. Tegelijk is het ook het werk van generaties forains die met kennis, toewijding en verbeelding onze rijke traditie in leven houden. Met deze expo brengt het Huis van Alijn een eerbetoon aan die cultuur. Toegankelijk, verwonderend en voor iedereen," zegt Astrid De Bruycker, schepen van Cultuur.

Gelijknamig boek en magische show

Het Huis van Alijn werkt voor deze expo samen met Science at the Fair, een Europees onderzoeksproject aan de Universiteit Antwerpen. Er verschijnt een gelijknamig boek bij Uitgeverij Lannoo, dat in de museumshop en in de boekhandel te koop is.

Gelijktijdig met de expo loopt bij House of Mysteries – het enige close-up magic theater in onze regio – bovendien **‘Foorwonder: the show’**, een voorstelling vol illusies waar de zaken uit de tentoonstelling echt tot leven worden gewekt. Voor de expo en deze show is een duoticket beschikbaar.

“Net als de kermis van eind 19e eeuw brengt het Huis van Alijn in de expo ‘Foorwonder’ spektakel en wetenschap samen. De combinatie van beleving van kermiserfgoed in een museum, samenwerking met het wetenschappelijk onderzoek van Science at the Fair en een hedendaagse goochelshow bij House of Mysteries, maken de verwondering over de foor compleet”, zegt Ann Van Nieuwenhuyse, directeur Huis van Alijn.

Contact

Persbeelden

Vermeld bij gebruik de juiste copyrights, telkens vermeld in de beschrijving.

Wens je meer informatie, een persbezoek of interview?

Contacteer Katrien Stragier,

katrien.stragier@stad.gent

of T 0478 23 49 06

Nieuwe technologie & innovatie

Stoommachines en elektriciteit gaven de kermis een heel nieuw uitzicht eind 19^e eeuw. Achter prachtig versierde decors ontdekte het kermispubliek allerlei verrassende acts die grote Europese steden aandeden.

Objecten uit de expo

Duikershelm

(collectie Industriemuseum)
Op de 19^e -eeuwse kermis demonstrenen zeeduikers in mobiele aquariums de toepassing van de duikershelm.

De concurrentie was groot. Kermisexploitanten moesten zichzelf voortdurend heruitvinden met presentaties die het nieuwsgierige publiek bleven boeien. Ze speelden in op de fascinatie voor vooruitgang en de hang naar al wat nieuw was.

- Nieuwe apparatuur en **bijzondere uitvindingen** werden tentoongesteld en gedemonstreerd: stoomkracht, telegrafie, telefonie, de gloeilamp,...
- **Demonstratie van het röntgenapparaat:** in 1895 ontdekt Wilhelm Röntgen per toeval x-stralen. Röntgenstralen werden een spectaculaire attractie op de kermis, terwijl we X-ray-technieken nu vooral associëren met medische toepassingen. Dit gegeven zal velen verbazen: dat dit medische instrument dat we allemaal kennen ooit op de kermis voor spektakel zorgde! Bovendien **zorgde de toepassing ervan op de kermis voor technologische verbeteringen**, onder meer omdat forains bij herhaald gebruik brandwonden vaststelden. Innovatie op en door de kermis!

Cinematograaf

(collectie Vrielynck, M HKA)
De cinematograaf is een uitvinding van de gebroeders Lumière uit 1895. Een jaar later al overspoelen rondreizende cinema's de kermis.

Vliegende bladen (Universiteit Gent)

Affiches en strooibiljetten kondigen al het wonderbaarlijks aan dat bezoekers op de kermis kunnen ontdekken. De universiteitsbibliotheek in Gent bewaart een unieke collectie Vliegende Bladen die een inblik geven in de wervelende wereld van de kermis.

Beeldcultuur

In de 19e en 20e eeuw kreeg het kermispubliek naast technologische innovaties ook **ongeziene visuele spektakels** te zien. De foer was een laboratorium voor beeldcultuur.

Objecten uit de expo

Ferrotypes (collectie Thomas Weynants)
Kermisgangers laten hun portret nemen als 'souvenir de la foire'. Kermisfotografen maken gebruik van verschillende fotografische technieken en nemen instant foto's. Het portret verschijnt onmiddellijk op een ijzeren (ferrotypie) of tinnen plaatje (tintypie).

Toverlantaarnplaat (collectie Bollaert)
Mechanische lever slide of hendelplaat voor een toverlantaarn. Deze glasplaat heeft een beweegbaar onderdeel dat met een hendeltje wordt bediend en dat eenvoudige animaties creëert.

- Lang voor er sprake was van cinema tonen foorthaters al **bewegende beelden**. Door het gebruik van glasplaten en inventieve technieken opent de magische lantaarn een wereld vol illusies, verhalen en virtuele reizen.
- In fotobarakken lieten mensen zich **fotograferen** toen dat nog een absolute nieuwigheid was. De foto kregen ze mee als souvenir.
- De **intrede van de cinematograaf** markeerde een nieuwe fase in visueel spektakel op de kermis. Rondreizende cinematheaters schoten begin 20e eeuw als paddenstoelen uit te grond.

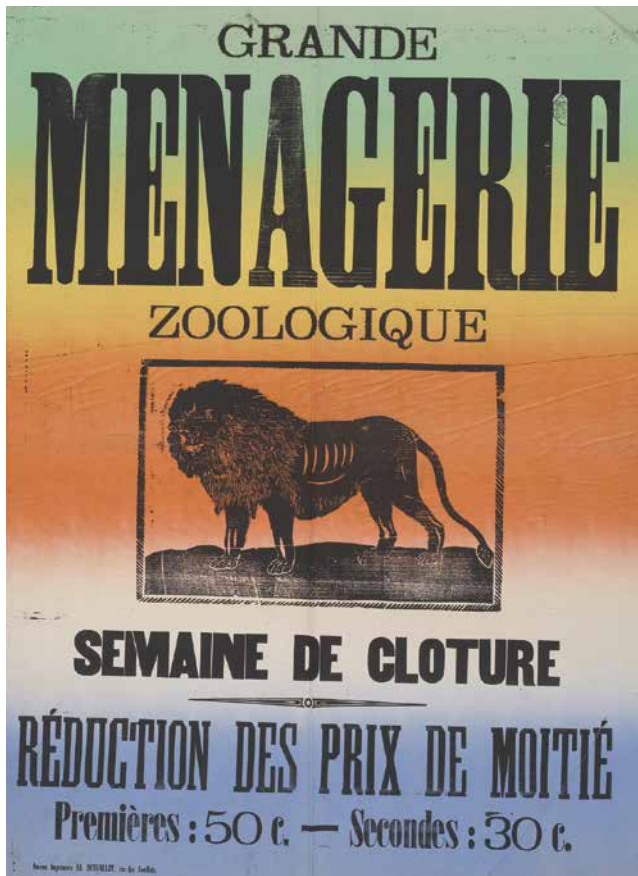
Biunial toverlantaarn (collectie Bollaert)
Een toverlantaarn projecteert beelden op een glasplaat uitvergroot op een muur of doek. Deze biunial is een innovatie uit de 2e helft van de 19e eeuw en heeft meerdere lenzen. Hierdoor lijken beelden in elkaar over te vloeien.

Dieren

Op de 19^e-eeuwse kermis vond je steevast grote menagerieën met soms meer dan honderd exotische en wilde dieren. In deze **rondreizende dierentuinen** kon het publiek olifanten, leeuwen, apen, tapirs of lama's met de eigen ogen aanschouwen.

Objecten uit de expo

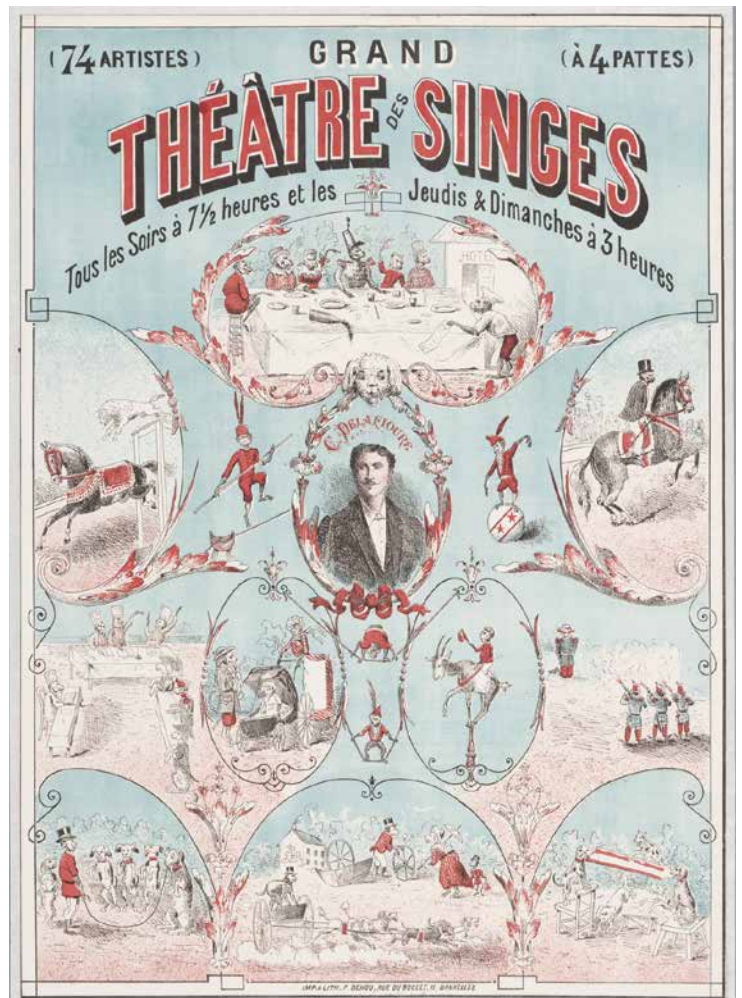
Later kwamen daar ook **allerlei kunstjes** bij. Een rokende olifant, een hond die kon rekenen of een aap in kostuum lokte veel bekijks.

Affiche Grande Menagerie

(Collectie Vliegende bladen
Universiteit Gent)

In rondreizende dierentuinen of menagerieën ontdekt het publiek allerlei exotische of vreemde dieren. Karavanen met soms meer dan honderd dieren strijken neer op de kermis.

Affiche Théâtre de signes van Delafioure

(Collectie Huis van Alijn)

Heel wat 19de-eeuwse kermistheaters experimenteren volop met acts die vermenselijkte dieren centraal zetten, zo ook het Grand Théâtre des Singes van Célestin Delafioure. In het theater van Delafioure voeren honden, apen en katten in menselijke kledij dagdagelijkse taken uit.

Kijk op de wereld

Door industrialisering, imperialisme en kolonialisme versterkte het Europa van de 19e eeuw haar machtspositie. Door de uitbreiding van spoorlijnen, overzeese handelsroutes, kolonies rijk aan grondstoffen en een groeiende afzetmarkt leek de wereld alsmaar meer binnen handbereik.

Objecten uit de expo

Toch reikte de leefwereld van veel gewone mensen in Europa nog steeds niet verder dan hun dorp of de dichtstbijzijnde stad. Foorbarakken met titels als 'Reis rond de wereld' of 'De wereld in het klein' brachten exotische bestemmingen, spannende actualiteit of geschiedkundige taferelen op een behapbare wijze tot leven.

Poppen van soldaten uit mechanisch theater van Morieux (collectie Thomas Weynants)

Een bekend mechanisch theater op de Belgische kermissen is het Théâtre Morieux. Mechanische marionetten bewegen over het toneel in combinatie met toverlantaarnprojectie en bewegende decordoeken of panorama's. Scènes van winterse taferelen, historische veldslagen of exotische landschappen worden tot leven gebracht.

Toverlantaarnprojectie Pompeï (collectie Bollaert)

Met een lens en een lichtbron projecteert de toverlantaarn beelden van een glasplaat in vergrote versie op een muur of doek. In combinatie met muziek en woord nemen de kleurrijke beelden de kijkers mee naar verre oorden of op een historische reis, zoals bijvoorbeeld de uitbarsting van de Vesuvius nabij Pompeii.

Het spectaculaire lichaam

Objecten uit de expo

De vrouw met baard

Clémentine Delait

(Wellcome Collection)

Clémentine Delait ontwikkelt als gevolg van hirsutisme een baard en heeft ook hyperandrogenisme: een teveel aan mannelijke hormonen.

In 1900 beslist ze haar baard niet langer af te scheren. Het café dat ze uitbaat wordt herdoopt tot 'Café de la Femme à Barbe'. Winstgevende contracten om zich te laten tentoonstellen op de kermis slaat ze lange tijd af. Maar na het overlijden van haar man besluit ze zich vanaf 1928 toch tentoon te stellen. Talrijke postkaarten met haar beeltenis dragen bij aan haar populariteit.

In de 19e eeuw was de fascinatie voor het menselijk lichaam een grote publiekstrekker op de kermis. Vermaak en educatie liepen door elkaar. Er werd niet alleen gekeken, maar ook gemeten, bewonderd en verafschuwd. Door de nadruk op spektakel en medische feiten verdween de mens achter het lichaam naar de achtergrond.

- **Anatomische musea** toonden wassen modellen die uitleg gaven over anatomie, ziektes en afwijkingen. Vaak zat er ook een morele les of waarschuwing in.
- In kleine kermistenten of entresorts werden mensen getoond met lichamen die **afwijken van de norm**. Een vrouw met een baard, extreem grote of kleine mensen, vergroeide tweelingen, of een 'leeuw-man' werden voorgesteld als 'wonderen der natuur'. Hun lichamen werden voorgesteld als anders en exotisch. Foorkramers of de artiesten zelf vertelden er spectaculaire, vaak verzonden verhalen bij.

Vrouw met syfilis

(Collectie Theunissen-Coolen)

Eind 19e eeuw groeit de aandacht voor volksgezondheid. Er heerst angst voor ziekten als alcoholisme, syfilis en tuberculose. Persoonlijke hygiëne wordt een belangrijk middel om ziektes te voorkomen. Anatomische musea op de kermis verkondigen dat 'onwetendheid de ziekte baart' en dat het de plicht is van de burger om zich te informeren.

Magische theaters

Met de belofte van zwevende dames, onderwaterymphen of zelf-spielende muziekinstrumenten lokten illusionisten nieuwsgierige foorgangers naar hun magische theaters.

Objecten uit de expo

In een tijdperk van ongekennde wetenschappelijke en technologische vooruitgang maakten goochelaars handig gebruik van nieuwe uitvindingen om hun illusies te verfijnen.

- **Illusies en goochelkunsten** worden opgevoerd in goocheltheaters of magische theaters. De kunst van het misleiden door goochelaars stond hier voorop.
- **Bovennatuurlijke krachten:** in theaters of kabinetten werden geesten van overledenen opgeroepen. Het geloof in 'hogere machten' stond hier centraal, het publiek ging er graag in mee.
- **'Professoren', hypnotiseurs of magnetiseurs** werkten met een medium en gaven hun show een zweem van wetenschappelijkheid.

Illusie (Collectie Herman Duffraing)
Gewapend met schijnbaar dagdagelijkse objecten zoals bekers, kistjes, balletjes, horloges en kaarten betreden goochelaars van oudsher het podium van de voor. Dit attribuut wordt gebruikt voor een act met horloges.

Sprekend skelet
(Collectie Kobe Van Herwegen)
In het donker zweeft het doodshoofd doorheen de ruimte en spreekt tegen het verschrikte publiek. Bij de schedel hoort ook een arm die mee door de ruimte beweegt.

Houten hoofd Bénévol
(Collectie Nikolaas Martens)
Dit houten hoofd is een attribuut uit een onthoofdingsact van goochelaar Bénévol (1865-1939). Het hoofd staat vandaag nog steeds op de planken, samen met goochelaar Nikolaas Martens van House of Mysteries.

Waarzeggerij

Objecten uit de expo

Waarzeggerskaart Lenormand

(Collectie Huis van Alijn)

Waarzegkaarten genoemd naar de bekende Franse kaartlegster Marie-Anne Adélaïde Lenormand (1772-1843) of Madame Lenormand. De kaarten bestaan in verschillende versies. Bijbehorende boekjes leggen uit hoe de kaarten gelezen worden.

Wie zijn toekomst wilde weten, liefdesadvies nodig had, gezondheidsvoorspellingen wilde of antwoorden zocht op andere levensvragen kon op de 19^e-eeuwse kermis terecht bij de vele waarzegsters of zieners. Mensen wilden hun geluk bevestigd zien of kregen een inkijk in wat hen te wachten stond.

- Een veelvoorkomende vorm van waarzeggerij was *chiromantie* of **handlezen**. De lijnen op de handpalm of de vorm van de hand vertelde meer over iemands karakter of lot.
- **Kaartlezen** of *cartomantie* gebeurde aan de hand van voorspellende waarzeggerskaarten zoals tarotkaarten. Ook de stand van de planeten vormden een basis voor voorspelling.
- **Frenologie** voorspelde het karakter of een liefdesmatch aan de hand van de vorm van je schedel.

Planetenhand (Collectie Museum

aan de Stroom/foto Michel Wuyts en Bart Huysmans) Een populaire vorm van waarzeggerij is chiromantie of handlezen. De positie en lengte van de lijnen in de handpalm zijn de basis voor voorspelling. Chiromantie wordt vaak gecombineerd met astrologie. Types van handen worden dan gelinkt aan planeten en hun spirituele betekenis.

Agenda

Meer info en volledig overzicht op www.huisvanalijn.be.

Groepen en scholen

Bezoek met gids of vrij bezoek, op aanvraag.

Families

Parcours voor families met kinderen van 5-12 jaar

Zo 14.09.25 Open Monumentendag 'In stijl: kermisarchitectuur' (Huis van Alijn, doorlopend)
Duik op Open Monumentendag in de museumzolder van het Huis van Alijn in de bijzondere stijl van de kermisarchitectuur. Laat je verbazen door de bijzondere collectie miniaturen van Jan Boyen, met o.a. een miniatuurcarroussel en -oliebollenkraampje.

Do 02.10.25 Foorwonder: the show (House of Mysteries, 20u)
Een onvergetelijke beleving in het unieke kader van de gerestaureerde spiegel tent van House of Mysteries (Jan Botermansstraat 2, 9000 Gent). Laat je betoveren door deze magische show en beleef magie, illusie en zeldzame wonderen van vroeger op de voor. 60 minuten durend doorloopspetaktel in de kamers van House of Mysteries, beperkte toegang in groepen van 25 à 30 personen. Vanaf 7 jaar.
Te combineren met een bezoek aan de expo via een duoticket.

Zo 05.10.25 Foorwonder: the show (House of Mysteries, 15u)

Do 06.11.25 Laterna Magica Galantee Show (Huis van Alijn, 17u en 20u)
De Laterna Magica Galantee Show van Ditmar Bollaert biedt een unieke live-voorstelling met historische projecties via de toverlantaarn, aangevuld met live muziek, zang en voordracht. Voor volwassenen, voorstelling om 17u en om 20u.

Za 22.11.25 Workshop: maak je eigen toverlantaarn (Huis van Alijn, 10u)
Tijdens deze workshop ontdekken grootouders en kleinkinderen (8-12 jaar) het verhaal achter dit historische projectie-instrument. Na een boeiende voorstelling van een historische toverlantaarn gaan ze zelf creatief aan de slag. Na de workshop kunnen ze een vrij bezoek brengen aan de expo.

Do 04.12.25 Museumnacht Gent – Foorwonder: the show (House of Mysteries, 20u)

Zo 21.12.25 Foorwonder: the show (House of Mysteries, 15u)

Met dank aan onze partners

Lannoo

HOUSE
of
MYSTERIES

Deze expo is het resultaat van een samenwerking met Science at the Fair, een onderzoeksproject aan de Universiteit Antwerpen, gecoördineerd door Nele Wynants.

* Science at the Fair is gefinancierd door de Europese Onderzoekscommissie (ERC) in het kader van het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie (subsidieovereenkomst nr. 948678-SciFair)

Het Huis van Alijn wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap en de Stad Gent.